

Ο ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΑΡΒΑΚΗ

Ιωάννης Αναστασόπουλος, θεολόγος, Διευθυντής του Βαρβακείου Προτύπου Γυμνασίου

Η ζωή και οι αγώνες για την Ελευθερία της Πατρίδας, η κοινωνική του δραστηριότητα και η προσφορά του στην Παιδεία του Γένους, η συμμετοχή του στην επανάσταση του 1821, είναι γνωστές σε αρκετό κόσμο. Ένα γεγονός όμως που επίσης συγκλόνισε ιδιαίτερα τον Ιωάννη Βαρβάκη και τον έκανε να θέσει τον εαυτό του και την περιουσία του στην υπηρεσία του ελληνικού ξεσηκωμού ήταν η βάναιση εκτέλεση του Πατριάρχη Γρηγορίου του Ε' από τους Τούρκους το Πάσχα του 1821.

Μετά την Θεία λειτουργία του Πάσχα (10 Απριλίου 1821) ο Γρηγόριος συνελήφθη, κηρύχθηκε έκπτωτος και φυλακίστηκε. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας απαγχονίστηκε στην κεντρική πύλη του Πατριαρχείου, όπου παρέμεινε κρεμασμένος για τρεις ημέρες μέχρι την Τετάρτη του Πάσχα εξευτελιζόμενος από τον όχλο. Οι τραγικές αυτές ειδήσεις έφτασαν στην Οδησό και στο Ταγκαρόγκ. Ο Βαρβάκης δυστυχισμένος από το φοβερό μαντάτο, πληροφορήθηκε ότι η εκδίκηση των Τούρκων θέλησε να κυνηγήσει τον πατριάρχη πέρα και από τον θάνατο.

Κατόπιν, μαθαίνει ότι μια ομάδα τριών Εβραίων αγόρασαν το πτώμα του, το περιέφεραν στους δρόμους και πέραν του Γαλατά και το έριξαν στον Κεράτιο κόλπο. Ο δήμιος μπήκε στη βάρκα και έσυρε το πτώμα στα ανοικτά όπου το έριξε στο βυθό. Το βράδυ του Σαββάτου όμως στις 16 Απριλίου το λείψανο βρέθηκε στα νερά του Γαλατά. Έπλεε κοντά στα καράβια που θα φεύγανε για Οδησό. Εκεί ένας Κεφαλλονίτης πλοίαρχος, που ονομαζόταν Νικόλαος Σκλάβος, βρήκε το σκήνωμα και το μετέφερε στην Οδησό στις 11 Μαΐου του 1821 όπου και ετάφη με εντολή του Τσάρου Αλέξανδρου με όλες τις τιμές στον ελληνικό ναό της Αγίας Τριάδος. Από εκεί ανακομίστηκε στην Αθήνα, 50 χρόνια μετά, και έκτοτε φυλάσσεται σε μαρμάρινη λάρνακα στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών.

Η νεκρώσιμη ακολουθία τελέστηκε στη Μητρόπολη της Οδησού στο ναό της Μεταμορφώσεως. Ανάμεσα στους επιφανείς Έλληνες πρόσφυγες που ακολούθησαν τη σορό πεζοί ήταν και ο Ιβάν Ανδρέγεβιτς Βαρβάκης, ειδοποιημένος έγκαιρα από τον Μαρασλή. Ακολούθησε τριήμερο προσκύνημα και ο Βαρβάκης το πρώτο βράδυ μετά τον ενταφιασμό έμεινε στην Αγία Τριάδα και τον μοιρολόγησε σαν Ψαριανό, όπως γράφει ο καθηγητής Βασίλης Ασημομύτης. Θυμήθηκε τις συνεργασίες τους, την ευλογία που έδωσε στη μητέρα του ως μοναχή και το τελευταίο σιγίλιο, όπου τον τιμούσε ως ευεργέτη με τα παρακάτω λόγια «τη αρτιουσάτω ταύτη σχολή (εννοώντας τη Συνασού της Καππαδοκίας) παρά της γενναιότητας του φιλογενούς και φιλοκάλου ανδρός κυρίου Ιωάννη Βαρβάκη, ώσπερ και άλλοι τοιούτοις κοινωφελέσιν ο φιλόμουσος εκείνος ανήρ δασιλείς επεδείξατο χορηγίας».

Ο Βαρβάκης επίσης πληροφορήθηκε ότι από τις ελληνικές πόλεις που πυρπολήθηκαν και λεηλατήθηκαν σύρονταν στην αιχμαλωσία κατά χιλιάδες γυναίκες και παιδιά. Συνεργαζόμενος λοιπόν με το Πατριαρχείο, το οποίο παρέμεινε ατρόμητο στο καθήκον του υπέρ του Γένους και μετά τον απαγχονισμό του Γρηγορίου, ο Βαρβάκης φρόντιζε μυστικά για την εξαγορά και την απελευθέρωσή τους. Έστειλε λοιπόν στο Πατριαρχείο 100 χιλιάδες ρούβλια στους πατριάρχες Ευγένιο Β' (1821-22) και στη συνέχεια στον Άνθιμο Γ' (1822-24). Παράλληλα ναύλωνε το ένα καράβι μετά το άλλο με προορισμό την Ελλάδα, φορτώνοντας οτιδήποτε χρειαζόνταν οι συμπατριώτες του, από σιτηρά έως πολεμοφόδια. Τέλος, ο Τσάρος, μετά τον απαγχονισμό του πατριάρχη και τις φρικαλεότητες των Τούρκων και με την πίεση της κοινής γνώμης αλλά και των Ελλήνων της Ρωσίας ανάμεσα σε αυτούς και ο Βαρβάκης, συμφωνεί να γίνει αυστηρή διακοίνωση προς τη Πύλη, με συνέπεια να διακοπούν οι διπλωματικές σχέσεις της Τουρκίας με τη Ρωσία